

його збільшення. Інвестиції можна класифікувати залежно від: об'єкту вкладення коштів, характеру участі в інвестуванні, періоду інвестування, регіональної ознаки, форми власності інвесторів тощо. Інвестиційній привабливості України, станом на зараз перешкоджає повномасштабна війна, яка відбувається на нашій території та забирає більшість ресурсів, як закордонних інвесторів, так і вітчизняних. Водночас, наша держава навіть у такий нелегкий для неї час робить усе для того, щоб не тільки зберегти цілісність і незалежність нашої держави, а і підвищити інвестиційну привабливість, що пришвидшить відбудову та стабільність, а також економічний розвиток нашої Батьківщини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
2. Д'яконова І. І. Теоретичні та економічні основи інвестиційної діяльності. Суми, 1998. 65 с.
3. Держава та економічне зростання. К.: Лібра, 2001. 88 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/469/1/>
4. Закон України «Про затвердження Указу Президента України про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>
5. Рекомендації Європейської Комісії щодо статусу України на членство в ЄС // Офіційний ресурс Представництва Європейського Союзу в Україні. URL: <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine>.

Мельник Вероніка Миколаївна,
*студентка 2-го курсу магістратури факультету цивільної
та господарської юстиції Національного університету
«Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент, доцент кафедри господарського
права і процесу Зятіна Д. В.*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НЕТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Важливим вектором новітніх економічних та правових досліджень є пошук шляхів розв'язання проблемних питань щодо природи та змісту методів регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Значущість та нагальність питання з приводу застосування заходів нетарифного регулювання є наслідком обмеженості заходів саме тарифного регулювання, котра, в свою чергу, обумовлена зниженням результативності застосування мита. Адже на противагу митному тарифу, який регулюється, зокрема, Світовою організацією торгівлі, методи нетарифного регулювання держава в праві використовувати безпосередньо. Наразі інструменти тарифного регулювання не в змозі в повному обсязі забезпечити своє функціональне призначення, відповідно і роль таких методів знижується.

Перш за все, варто зазначити, що зовнішньоекономічна діяльність (далі – ЗЕД) – діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, а також діяльність державних замовників з оборонного замовлення у випадках, визначених законами України, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами [1, ст. 1]. Нетарифне регулювання – необхідна складова втілення та реалізації зовнішньоекономічної політики держави. На перший погляд, методи нетарифного регулювання неістотно впливають на ЗЕД, однак, саме вони в результаті набувають ролі регулюючого чинника при експорті чи імпорті товарів.

Методами нетарифного регулювання обмежується, ускладнюється чи затримується доступ іноземного асортименту на вітчизняний ринок. Нормативно-правовими заходами нетарифного регулювання є ліцензування й квотування зовнішньоекономічних операцій. Відповідно до законодавчого визначення ліцензування визначається як комплекс адміністративних дій органу виконавчої влади з питань економічної політики з надання дозволу на здійснення суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності експорту (імпорту) товарів [1, ст. 16]. Термін ж «квотування» законодавцем не визначається, проте наявне поняття «квоти» та їх поділ на п'ять видів [1, ст. 1].

Технічними способами нетарифного регулювання ЗЕД, що використовуються в Україні, є обов'язкова сертифікація, санітарний та інакші різновиди контролювання на кордоні. В Угоді про технічні бар'єри в торгівлі встановлено, що ні одній країні не повинно бути створено перешкод для вжиття необхідних заходів задля забезпечення якості її експорту, чи для захисту життя чи здоров'я людей, чи для запобігання шахрайській практиці на такому рівні, який така країна вважає доцільним... [2].

Значною перешкодою на шляху необмеженого функціонування зон вільної торгівлі України та Європейського Союзу (далі – ЄС) служать тарифні квоти на ввезення конкретних продуктів з нашої держави. Для пришвидшення та безперебійного здійснення ЗЕД підставою мало послугувати саме введення безмитної торгівлі практично по всім категоріям товарів. Згідно Угоди про асоціацію між Україною та ЄС ставки ввізного мита сторін будуть поволі знижуватись згідно графіків сторін. Протягом деякого перехідного періоду ставки мита будуть знижені чи скасовані взагалі.

В умовах сьогодення нашої держави актуальним є питання пом'якшення умов здійснення торгівлі. Так, Рада Європейського Союзу вирішила тимчасово лібералізувати торгівлю деяких товарів українського виробника. Таким чином, впродовж одного року ввізне мито на український експорт до Європейського Союзу не потрібно сплачувати. Зокрема, призупиняється застосування системи вхідних цін для фруктів та овочів, дія усіх тарифних квот для сільськогосподарської продукції, антидемпінгових мит на імпорту товарів українського виробництва (труби безшовні з митом у розмірі до 25, 7% та гарячекатаний прокат у розмірі 60, 5 євро за тонну), застосування глобальних захисних заходів щодо українських товарів (металопродукція у формі тарифної квоти з 25% митом) та скасовуються мита для промислової продукції. Таким чином, це зможе значно підтримати українську економіку в умовах війни [3; 4].

Передусім не виправдались ділові очікування аграріїв: відповідно до багатьох товарних позицій сільськогосподарської продукції і продукції її переробки, з 1 січня 2016 р. Україна дійсно отримала можливість безмитної торгівлі, проте тільки в межах тарифних квот [5, с. 52].

Перепоною для вітчизняних експортерів у країни ЄС є процедура адміністрування тарифних квот. Так, у законодавстві Євросоюзу визначено два принципи такого механізму: «перший прийшов – перший обслуговується» та «за допомогою системи імпортерських ліцензій». Тобто, за відсутності запиту на конкретну категорію товару з країни-імпортера, котрий є членом ЄС, український суб'єкт ЗЕД ніяким чином не в змозі користуватись квотою, навіть у разі її наявності. Дані про залишки тарифних квот, які видаються за допомогою системи імпортерських ліцензій, сам експортер отримати ніяк не може, вона надається виключно на вимогу компетентного органу директором

Європейської Комісії з питань сільського господарства. Можемо дійти висновку, що вказана процедура, яка здійснюється за допомогою системи імпорتنих ліцензій, може стати підставою для зловживання, адже вся інформація про запити імпортерів із країн ЄС сконцентрована в державному органі України, який, в свою чергу, може її надати виключно окремим експортерам [5, с. 53].

Методи нетарифного регулювання ЗЕД в нашій державі перебувають у фазі розвитку. Так, відсутній єдиний законодавчий акт, що допоміг би узагальнити та систематизувати інструменти заходів такого регулювання. До того ж, окремі аспекти визначаються різними за юридичною силою нормативно-правовими актами, що певним чином перешкоджає учасникам ЗЕД коректно застосовувати їх норми. Рациональним вирішенням стане врегулювання наявних державних способів нетарифного регулювання завдяки їх узагальненню та систематизації в площині міжнародно-правових норм Генеральної угоди з тарифів і торгівлі та угод Світової організації торгівлі з дотриманням загальновизнаного підходу щодо групування таких заходів.

Задля ефективності системи заходів нетарифного регулювання ЗЕД в нашій державі варто приділити увагу таким векторам:

- гармонічне поєднання законодавчого, інституційного та економічного складових, враховуючи при цьому державні інтереси;
- чітко визначені державні органи влади, уповноважені на здійснення контролю та захисту в даній системі;
- підтримка та захист вітчизняного товаровиробника та споживача;
- створення сприятливих умов для розвитку національного господарства та інтеграції в систему світогосподарських зв'язків [6].

В світовій економіці нагальною проблемою останніх років стали загострення інтернаціональної конкуренції та глобальна економічна криза, що має наслідком активізацію нетарифного протекціонізму. Таким чином, поширеною практикою є застосування нетарифних засобів, котрі дискримінують діяльність конкурентів. Світова організація торгівлі повинна виокремити на законодавчому рівні нетарифну систему, чітко визначити предмети такої системи та її принципи, переглянути систему органів, повноваженнями яких є здійснення заходів нетарифного регулювання та удосконалити механізм захисту прав осіб, що звертаються в органи нетарифної системи за допомогою.

Можемо дійти висновку, що застосування інструментів нетарифного регулювання ЗЕД – невід’ємна складова торгівельних відносин між нашою державою та ЄС. Для України найбільш вагомою нетарифною перепорою став недостатній обсяг тарифних квот. Державна регуляторна політика України є обмеженою, так як дане питання лежить в площині повноважень органів Союзу.

Отже, бачимо, що методи нетарифного регулювання мають значний вплив на міжнародну торгівлю та користуються все більшим попитом, хоч і мають деякі недоліки, які варто вдосконалити для підвищення результативності їх застосування. В умовах воєнного стану заходи нетарифного регулювання ЗЕД (крім державного експортного контролю) не застосовуються при здійсненні митного оформлення лікарських засобів, що дозволені для виробництва та застосування в Україні й внесені до Державного реєстру лікарських засобів. До того ж, Кабінет Міністрів України спочатку дозволив тимчасове відстрочення сплати митних платежів при імпорті продуктів харчування та інших товарів першої необхідності й скасував заходи нетарифного регулювання, а пізніше – дозволив здійснювати митне оформлення імпорту шляхом подання попередньої декларації та розширив перелік товарів, щодо яких дозволяється відстрочення сплати митних платежів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#top>
2. Угода про технічні бар’єри в торгівлі від 15.04.1994 р. № 981_008. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_008#Text
3. ЄС скасував на рік всі мита і квоти на експорт з України. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/05/24/687396/>
4. Скасування імпорتنих мит для України: що це означає на практиці? URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/211819_skasuvannya-importnikh-mit-dlya-ukrani-shcho-tse-oznacha-na-praktits
5. Панасейко І. М., Губа М. О. Проблеми нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах дії зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. *Бізнес Інформ*. 2017. № 2. С. 50–54.
6. Дяченко О. В. Національні регулятори зовнішньоекономічної діяльності України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2015. № 5. С. 76–79.